

Király Ignác

Jézus-követés

Minden keresztény tudja, hogy mi a Krisztus-követés. Az ismeretekben és lelkiéletben mélyebben járatos ismeri Kempis Tamás Krisztus követése című könyvét a XV. századból. A Bokor teológiáját elindító és meghatározó Bulányi atya műveiből is ismerjük a lényegi hangsúlyt, miszerint a Szentírásnak Jézus ajkára adott szavai segítségével keresnünk kell az Isten Országát, és amit megtaláltunk, elfogadtunk, annak megélésére kell fordítanunk az életünket: Ország-építésre. *Imitatio Christi*, azaz Krisztus utánzása c. művében Kempis azt írja: „Uram, Jézus, add, hogy utánozhasalak, ha a világ megvetése szakad is rám!” (III/56). Jobb fogalom a követés. Jobb, mert az utánzásban kevésbé kap hangsúlyt a cselekvő ember személyes döntése, felelőssége. A követésben jobban benne van az ember a maga szabadságának felelős döntésével, az életvitel folyamatos fejlődésére hivatottságával. Hasra esés helyett kritikus odafigyelést jelent. Behódoló infantilizmus helyett mérlegelő felnőtt hitűséget jelent.

Nagy a kísértés, hogy a Krisztus-követés szembeállítódjék a Jézus-követéssel. Ezzel szemben Pázmány azt írja Kempisről: „Lelki vigasztalás és isteni szolgálatra való gerjedést vészen”, aki olvassa. A követést lehet így is, lehet úgy is érteni. Tény, hogy Krisztust hangsúlyozva Jézus istenfiúsága kap hangsúlyt. A katolikus dogmatika Jézust valóságos Istennek és valóságos embernek határozza meg (ennek filozófiai kritikájával most nem foglalkozunk). Ő az Isten Fia (ennek a misztérium fogalmába menekülő kifejtésével most szintén nem foglalkozunk). A magasabb minőség azonban háttérbe szorítja az alacsonyabbat, azt, hogy Jézus ember fia. Ember fia is. Tény, hogy a követést is meghatározza ez: másként követhető az Isten, és másként az ember. Komoly erőfeszítések történtek arra régen és ma is, hogy a misztériumok magasságába helyezett Jézus tanítása és életpéldája hatékonyabb szere-

pet játszhasson a hívő emberek életalakításában. Szembeállítás helyett most kapjon hangsúlyt a történeti Jézus emberi oldala. Nem attól kell félni, hogy ezáltal csökken Jézus Krisztus tekintélye, hanem annak kell örülni, hogy emberközeli személyisége újabb motivációt adhat a követés komolyabban vételére. A nehezen megtehető nem kell az „evangéliumi tanácsok” fogalmába csomagolva szentségtartóba tenni, mert hátha azért volt hegyi (mezei) beszéd, hogy Jézus-követésünkben törekedjünk annak mindenkire vonatkozó megélésére.

1. Jézus személyisége

„Krisztus nem más, mint a történeti Jézus, a ’názáreti’. Ő egy bizonyos valaki, mással össze nem téveszthető, föl nem cserélhető személy, akinek egyéni neve is van” (Hans Küng). Individuum, mondja a szaknyelv. Egyéniség, karakter, alkat, aki nem mentes kora, kultúrája, genetikája hatásai alól. Ujjlenyomata is más volt, mint az őt követőké... Élt, az élettel együtt járó sajátosságokkal: tett olyant is, amit egy másik Istenre figyelő ember nem, vagy másként tett volna.

Gyermekként tesz olyat, ami ma erősen neveltlenségnek minősülne. A Közel-Keleten a 12 éves fiú ma is majdnem felnőttnek számít, legalábbis a katonakötelesség és nemi érés szempontjából. Egy patriarchális kultúrában azonban úgy „kiosztani” az érte megalapozottan (három nap!), sőt szeretetből aggódó szülőket, ahogyan ő teszi – ez a történet komoly egót, öntudatot mutat Jézus részéről (Lukács 2,41-50; de ez szerintem nem hiteles történet, hanem tanmese). Az elnézést kérés jobban illett volna, mint butasággal vádolni szüleit („Hát nem tudtátok?”). Milyen jó lenne, ha a szent írók-szerkesztők megőriztek volna legalább egy példát arra nézve, hogy Jézus bocsánatot kér. Az ellenkezője bezzeg hangot kap: „Ki vádolhat engem bűnről?” (ez *János-evangélium!*, 8,46). Kérdés: Ez a jeruzsálemi eset kisebbíti-e Jézus

személyiségét? Számomra semmiképpen. Gyermekek, lázadó tini volt ő is akkor. Ehhez hasonló, de ennél sokkal kisebb kihágásaimra egy-egy „nyakleves” volt szüleim reakciója. A normára nevelés hagyományos eszköztára nem csökkentette nagy tiszteletemet, szeretetemet szüleim iránt. Unokáim legkedvesebb papás meséi azok, amikor betyárságaimból villantok fel valamit. Nem csökken irántam való nagy szeretetük azzal, hogy emberközeli a papa. Sőt!

A kánai menyegzőn már a felnőtt és küldetéstudatos fiú szól az édesanyjához. A ránk maradt leírásban Jézus eléggé rideg, távolságtartó. Ilyen karakterekről mi is tudunk. Bulányi atya már a piaristákhoz való „önfejű” jelentkezésekor azt mondta szüleinek, hogy ezen nincs mit megbeszélni. Ő már döntött, és kész. Amikor édesanyámnak elmondtam, hogy vége a szép álmainak, miszerint majd pap fiánál ő lesz a házvezető asszony, akkor igyekeztem körbeszeretgetni őt, hogy megszülethessen az elfogadó mondata: „Biztosan jól meggondoltad, fiam.” Az egyik karakter így, a másik úgy rendezi dolgait szeretettel. Ettől még, sajnos, én nem lettem szentebbé, és Gyurka bácsi meg Jézus nem lett gyarlóbbá számomra.

Vendégségben illendően próbálunk viselkedni. Megadjuk a tiszteletet a vendéglátónak, ha nem muszáj, nem provokálunk feszültséget. Jézus egy baráti családnál, Mária, Márta, Lázár vendégségében otthonosan mozog, családisan közvetlen. Ejnye-bejnyét mond a szolgáló Mártának, és méltatja Máriát, aki női tanítványainak egyike. Kafar naumban Péteréknél kedvesen tevékeny, és anyóst gyógyít. Simon farizeusnál már nem így viselkedik: a róla susmusoló farizeusnál gondolatcserét kezdeményez. Megemlíti a vendéglátó tisztasági és üdvözlési mulasztásait vendégével szemben (lábmosás, üdvözlő csók). Még hozzátesz egy bűnös asszonyt méltató beszédet is (Lukács 7,36-50). Ilyen egy kemény és őszinte jellem! Én morogtam volna magamban,

utólag ki is beszéltem volna a dolgot tanítványi köreimben. Négyszemközt „csilingeltem volna”. A vendégségben ünnepnőn és nyilvánosan reagálni le a jelenséget? Tőlem idegen. Emlékszem, zöldfülű teológusként egy püspökkel együtt tartott papi ebéden teológiai témát vettem fel, de egy idősebb paptestvér letorkollt: „Nem tudod, hogy papi ebédeken nem illik teológiáról beszélni?” Illendőségek, szokások, meghunyászkodások... Ez is az ember. Kertelés nélküli konfrontációk... Ez is az ember. Szent Teréz akár Jézusnak is címezhetné volna azt, amit a Jóistennek mondott: „Ha így bánsz azokkal, akiket szeretsz, ne csodálkozz, ha annyi az ellenség!”

2. Jézus pasztorációs módszere

Legjobb védekezés a támadás. Ilyen alapon Jézus akár magyar is lehetett volna. Akárhányszor számon kérően támadják, visszavág. A nem rendesen mosakodó tanítványok esetében dörgedelmes kritikával illeti a kívül mosakodó, de belül piszkos embereket, a támadóit. A kalász szedésének munkavégzős vádját Dávid tekintélyére alapozva dobja vissza. A szombati provokációs gyógyításoknak se szeri, se száma. Pedig a betegek várhattak volna még egy napot, ha már évtizedekig viselték betegségüket. Lehet, hogy azoknak van igazuk, akik azt mondják: botránnyosan kell szólni és tenni, hogy odafigyeljenek rá az emberek. Ki a botránypárti pasztorációra, ki az empatikusra hajlik. Sokkoló felrázásból miért születne jobban megtérés, mint az odaszeretgető barátkozásból? Tömegek előtti igehirdetésből miért születne jobban kisközösség, mint a személyes kapcsolattartásból?

Bármely módszer képviselője beláthatja, hogy az eredmény ugyanaz: kétezer év alatt nem tért meg az emberiség. Mindegyikünk a maga elkötelezettsége és karaktere szerint igyekszik hatékony emberhalásszá lenni. Te is, én is... Jézus is. Itt a küldetés teljesítésére való törekvésben van a példa értékű erőforrásunk.

Jézus kettős kapcsolatrendszerben élt. Az egyik közismert: a tanítványok köre. Tizenkettő, hetvenkettő. Férfi és női tanítványok. A másik csak felvillanásaiból következtethető: Nikodémus, Arimateai József, leprás Simon, az akkori zsidó elit tagjai. Vannak fővárosi kapcsolatai is, amelyeket nem köt a Tizenkettő orrára. A palmaágas bevonulás előtti események csak így magyarázhatók. A konspirációs elemek felismerhetők. Vizeskorsós férfi (!) (ez asszonyi munka), bemondásra szármácsikó a Mester részére, konspiratív éjjeli pihenőhely az olajfakertben (nem közterület). Tanítványainak azt mondja, hogy nem megy fel a fővárosba, aztán mégis, más úton felmegy... (János 7,8). Igazi céltudatos és megfontolt pasztorációs működést látok Jézusnál. Ha úgy látja jönnek, például életveszély miatt, még a tisztátalan pogány Szíriába is kimegy néhány hónapra (János 11,54; Máté 15,21). Nem az „ide löjtek” öngyilkos megszállottsága mozgatja. Ravasz László református püspök írja a kommunistákkal kapcsolatban: „Inkább voltam megfontolt, mint hős.” Gyurka bácsi indigós önvédelme is ilyesmi (azaz újabb börtön veszélye nem éri meg a brosúrák sokszorosítását), hiszen mindenki fél templomon kívüli hitéletet élni. Ki így, ki úgy igyekezett helytállni. Kollaborálás... helyelkedés... lavírozás... Megfonto-

lás... mérlegelés... kiállás... A jó példákban rejlő erőforrás: a helytállás! Jézusunk helytállása!

A vallási rendszerhez való viszonyulásában Jézus nem lesőprő, hanem mérlegelő. Ami az ő érték-szemléletét és az ebből fakadó küldetését nem gátolja, abban megengedő (közösségvállalás nélkül is tehet valaki jót Jézusra hivatkozva: „Ne tiltsátok meg neki”), ami ebben segíti, abban együtt működő (szokása szerint zsinagógába jár, jeruzsálemi zarándoklatra megy, hivatalos igazolásért a papokhoz küldi a gyógyult leprást...). Amit ellenerőnek lát, abban keményen elutasító: jeruzsálemi áldozat bemutatásáról nem tudunk, a szombati előírásokra hivatkozással nem engedi kijátszani a jót tevést, a vallási hagyományokat felrúgja, élesen bírálja, ha azok szeretetellenesekké torzultak... Az alamizsnázkodást, amiben a farizeusok kimagaslóan teljesítettek, dicséri, és valószínű, hogy közösségleg is gyakorolja tanítványaival (Karióti Júda a pénztáros). Újraelosztó karitász ez, hiszen nem megtermelt pénzzel, hanem másoktól kapottal gazdálkodnak (vö. Teréz anya rendjének működése).

Jézus imaélete is jó kifejezője személyiségének. Kisközösséget nem tanított és nem gyakoroltatta a közösségi imában. Ő maga az elvonulós imádkozást élte. Minden jelentős kihívás előtt egyedül imádkozik, gondolkodik (a Tizenkettő kiválasztása, tömegpasztorációból a személyes közösségépítésbe váltás stb.). A zsidó imaéleti hagyományokat tartja, zsolnároznak (Pászka-vacsora). Őva int a sok beszédű imától, a locsogástól. Egyetlen neki tulajdonított, kötöttnek értelmezett imája a Miatyánk, amelyet mintának szánt: „Így imádkozzatok”. Aho- gyan a II. Vatikáni zsinat a II. kánon szövegét: vázlatként ajánlja (rövidsége miatt e kánon a leghasználtabb miseszöveg lett).

A keresztény hagyomány természetesen fejlesztette ki a maga ima-gyakorlatát. Sokkal tágabban, mindenféle személyiség igényének megfelelően formálta. Az egyéni elvonulós ima erős hangsúlya mellett kiemelkedik a közösségi ima. Micsoda erőforrásunk volt és van nagycsütörtöki, nagypénteki virrasztásainkban, Bokor Nagytábor- és Bokorünnep-imáinkban, lelki-gyakorlatos és kisközösségi imáinkban! Még a kívülről szóhalmaznak tetsző rózsafüzérezésben is megtartó erő rejlik. Barcza Barna paptestvérünk mondta: „A börtön első heteiben a

Rózsafüzér tartott meg.” Az ima számomra az Istent megszólító emberi eszköz. Nem beszélgetés. Leginkább monológ, hiszen Isten nem az ember személyes és közvetlen, szóban megnyilvánuló kapcsolattartásában kommunikál velünk. Kommunikációs eszköztára bizonyára sokkal gazdagabb, mint a miénk. Nem véletlen, hogy Jézus a gondolkodásra, megfontolásra, következtetésre tette a hangsúlyt, ha Isten szándékát kutatja az ember. Számomra ez a színes imagyakorlat nem jézusidegen, pedig tőle nem ezt látjuk, tanuljuk. Lényeg a mennyei Atyánkkal való fejlődőképes kapcsolat. A „hogyan” már rajtam, rajtunk, közös megállapodásainkon fordul.

Római katolikus vallási cselekményekben magam is részt veszek, és mindmáig tartom bokros külső célunkat, miszerint „amely felekezetbe születtem, és amelyben vagyok, azt kell Jézust követővé segítenem”. A szentségi és szentelményi lehetőségeket erre való eszköznek tekintem. Hálás vagyok, hogy akármilyen torzulások terhelik is az egyháztörténelmet, mégis eljutott hozzám is a történeti Jézus személyiségének varázsa. Szabadon, botránkoztatás nagy veszélye nélkül húzódnak vissza azon területekről, amelyeket Jézustól idegennek gondolok (pl. kereszthódolat).

3. Jézusnak is élni kellett valamiből és valahol

A „nincs hol lehajtania fejét” inkább a sorsvállalás súlyára figyelmeztető mondat. Leválva a családról, Názaretről, Kafarnaumban volt otthona, ahová rendre „hazatért”. Vándortanítóként működött, és terapeutaként ingyenesen gyógyított. Elvet is megfogalmaz: „Megérdemli a munkás a maga bérért.” Jómódú asszonyok finanszírozzák Isten Országát építő vállalkozását. Főállású próféta, tanító, rabbi. Főállású, de nem megélhetési! Megélhetési élethelyzet nem veszélyeztette, hogy megalkuvásokba, helyezkedésekbe gabalyodjon. Tudott elfogadni, még zürös életűektől is (Lévi, Zakeus, magdalai Mária). Sőt, még meg is hívatta magát vendégségbe. Valami ösbizalom jellemezte, nem csupán Isten iránt, de az emberek iránt is. A „mit együnk, mit igyunk, mibe öltözzünk” egzisztenciális gondja fölé tudott emelkedni, és a természet egyszerű működését (liliom, ég madarai) tartotta normális szemléletnek, nem az ezek miatti görcsölést, gondban levést. Bizott a

százannyként megfogalmazott „jutalom” realitásában, javakban és kapcsolatokban egyaránt.

Nagycsaládosként csóválom a fejem. Vajon így élt volna akkor is, ha még évtizedekig él saját családdal, annak minden egzisztenciális felelősségével. Sokszor voltam már olyan helyzetben, hogy sajnáltam, hogy nem leshetek el Jézustól jó és konkrét válaszokat, jó példát a magam természetes élethelyzetéből adódó kihívásokra. Emlékszem, hogy az „első szerelem” időszakában olyan jó volt nem törődni csip-csup megélhetési dolgokkal, mert ezek megoldódtak, és én lendülhettem istenes dolgaimban. Amíg egyedül voltam. Családot alapítva mindenféle technikával ki kellett alakítanunk a gondban nem levés életformáját. Pénzelszámolás, időelszámolás, tárgyi értékáramoltatás... Meg kellett találnunk a Jézus-követés életvitelszerű megoldásait egy Jézusától merőben eltérő életformában. Így van ez rendjén, hiszen nem az életformában kell követnem őt, hanem az életelveihez való hűségben.

4. Jézus feltételeket és feltétel nélküliségeket mutató

magatartása példamutató. Személyre szabottan mutat utat. A gazdag ifjú esete jó példalehetőség azoknak, akik a magukat megszegényítést tartják jézusi parancsnak. Pedig itt egy mindenben példa értékűen vallásos zsidó fiatalemberről van szó, akiben fel sem merül, hogy vagyona nem Istennek tetsző: a jó egészség, a sok fiúgyermek és a nagy vagyon ugyanis Jahve áldásának számít (lásd Jób könyve). Jézus Istenénél a vagyon sáfarkodásra kapott szeretetesköz. Zakeustól már nem a teljes vagyon szétosztását kívánja, hanem méltatja a haracoslásból a sokszoros kárpótlásig jutó elhatározást, amire Zakeus maga jön rá, és amit maga ígér meg. Általánosítások helyett a személyre szabottság az, ami Jézustól eltanulható.

A nőekkel kapcsolatban felettebb megengedő, irgalmas, figyelmes. A számariai asszony férfifaló életének tényét kimondja, de nem tart erkölcsi prédikációt. A házasságtörő asszony bocsánatkérés, bünbánat nélkül is feloldozást kap, és biztatást a további életéhez: „Többet ne vétkezzél!”

Bennem erősen jelen van a bünbánat és bűnbocsánat összefüggése. Megbocsátani annak lehet, aki bocsánatot kér. Ez a teljesség. Részlegesség az, ha megbocsátok anélkül,

hogy elnézést kérne a sértő; eredmény: bennem béke, benne rendtelenség. Bocsánatot kér, de én megkeményítem magam; eredmény: béke benne, rendtelenség bennem. A kölcsönösség teremt békét a felek között és a felekben. Ha Jézust megcsalta volna a felesége, akkor is ilyen nagyvonalú lett volna? Persze ő cölebsz volt, hogyan is mondhatok ilyet? Mondok, mert nekem van feleségem, testvérbarátaimmal mi nagyrészt hitvestársi kapcsolatokban élünk. Az ebből adódható krízisekre választ keresünk. Házasságtörés, szeretetkapcsolat-törés. A szeretetkapcsolat-törésre kariatói Júda lehet a szentírási példa. Szomorú tudomásulvétel, elengedés a jézusi reakció. Ez működő modell a hitvestársi kapcsolat törésekor is? Van, akinél igen, van, akinél nem. A tudatosan, felelősen kimondott igének számon kérhetők. Munkaviszonyban is, közösségi vállalatokban is, házasságban is. Egymás normára nevelése és a magunk normára nevelése a közös élet létfeltétele. Ennek liberalizálása a társadalmak pusztulását gyorsítja fel. A Szentlélek elleni bűnöknek a megideologizált bűnököt gondolom. A szeretetlen kapcsolatból kiserelmesedni nem erény. Elvált vagy egymást emésztő kapcsolatú gyermekeink, testvéreink sorsa nagy felkiáltójele! „A házasság nem felbonthatatlan, hanem nem szabad felbontani!” – mondta, írta Bulányi atya. A Jézus-követés az elveket adja ezekhez a krízisekhez, de a gyakorlati lépést magunknak kell megtalálnunk. Az „Ember szét ne válással!” jézusi normája mégis eljuthat odáig, hogy az egymást emésztő és már exitált (meghalt) szeretet állapotában magam javasoltam a szétválást. A szeretet erre is indíthatja a segíteni akaró embert. Menteni, ami még menthető...

A Jézus-követés számomra első-sorban az ő érték szemléletének fejlődőképes átvételét jelenti. Másodsorban az ő személyes, ránk hagyományozott magatartásának magamra alkalmazott követését jelenti. Amiben hasonlóak vagyunk, abban könnyebb a követés. Amiben nem spórolhatom meg a személyes következtetést és döntést, abban nehezebb. Lényeg, hogy amint ő közösséget vállalt követőivel, úgy én is vállaljak közösséget vele. Ki a keresztény? „Aki Jézus személyét és ügyét magáénak vallja” (H. Küng).

Hála legyen mennyei Atyánknak Jézusért!